

„Já“ a „jáství“

Z fenomenologického hlediska platí nepochybně to, že „vědomí vlastního já“ je čímśi, k čemu se dítě musí samo dopracovat (buť podněcováno druhými, především nejbližšími). Bylo by však chybou, kdyby tato nepochybná skutečnost byla interpretována jako vznik a ustavení skutečného „já“, tedy jako jeho uskutečnění vědomím a ve vědomí. „Já“, které by nepředcházelo svému vlastnímu uvědomění, by nikdy „nějakým“ vědomím nemohlo být ustaveno (komu bychom takové vědomí a příslušné akty vědomí mohli vůbec přiřazovat a připisovat?), a to ani vědomím, ani ve vědomí. „Já“ je tu dříve, než si samo sebe uvědomuje, ba než si samo sebe vůbec může uvědomit. „Já“ je i tam, kde sebe-uvědomění není ani možné, protože nejsou splněny ani ty nejzákladnější podmínky, např. kde není vůbec žádného „vědomí“ (ledaže bychom chtěli vidět vědomí všude, kde je možno konstatovat nějaký druh „vztahu k sobě“). (Sartre např. při výkladu Husserla naprosto chybně mluví o „reálném vědomí, k němuž má po provedení ‚redukce‘ přístup každý z nás, jako o „absolutním faktu“ s. 10; odhlédneme-li od problematičnosti obou termínů, totiž „absolutní“ a „fakt“, musíme zdůraznit, že prvotní „absolutním faktem“ je „já“, a to bez ohledu na to, zda je k němu možný nějaký přístup a zda je takový přístup i fakticky zjednán.)

(Písek, 060614-1.)